MUISTIO LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE

Asia: Asia: E 120/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen ennakkovaikuttaminen EU:n ilmastopolitiikkaan

Valtioneuvosto on aikaisemmin laatinut selvityksen (E 100/2018 vp) EU:n strateginen pitkän aikavälin visio vauraasta, modernista, kilpailukykyisestä ja ilmastoneutraalista taloudesta. Maa- ja metsätalousministeriö on esittänyt tästä eduskunnalle myös täydentäviä näkemyksiään. EU:n sopeutumisstrategiaa käsittelevässä perusmuistiossa (MMM2019-00019) todetaan, että ilmastonmuutoksen vaikutukset eri toimialoihin, sopeutuminen ilmastonmuutokseen sekä kestävän kehityksen tavoitteet tulee ottaa vahvemmin osaksi pitkän aikavälin strategioiden valmistelua.

Nyt käsiteltävänä olevaan E-kirjeeseen (E120/2018 vp) liittyen maa- ja metsätalousministeriö yhtyy esitettyyn ilmastopolitiikan tilannearvioon ja pitää tärkeänä aktiivista, tasapainoista ja asioita edistävää EU vaikuttamistyötä. Ministeriö nostaa esille erityisesti seuraavia näkökohtia EU-vaikuttamisen näkökulmasta:

Ministeriö kiinnittää huomiota EU-vaikuttamisen aikatauluihin ja käytettävissä olevaan tietopohjaan. Valtioneuvosto on nostanut tulevalle puheenjohtajuuskaudelle (2019) keskeiseksi ilmastopolitiikan prioriteetiksi EU:n pitkän aikavälin strategian sekä nettonollapäästötavoitteesta sovun saavuttamisen. Ministeriön käsityksen mukaan komission pitkän aikavälin visio ja siihen liittyvät asiakirjat sisälsivät erilaisia strategioita, joista osalla voitaisiin päästä nettonollapäästötavoitteeseen. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että erityisesti maankäyttösektoria ja metsiä (joissa ovat EU:n suurimmat kasvihuonekaasujen poistumat eli ns. nielut) koskevat komission käyttämä tietopohja ja tulevaisuusarviot ovat olleet varsin yleisellä tasolla eikä niiden yhteensopivuus tai käyttökelpoisuus maakohtaisella tasolla ole ollut erityisen onnistunut. On siis mahdollista, että tuleva poliittinen keskustelu nettonollapäästötavoitteesta vuonna 2019 tulee pohjautumaan puutteelliseen tietopohjaan erityisesti kasvihuonekaasujen poistumia eli nieluja koskien.

EU:n 2030 päästövähennystavoitteen noston osalta ministeriö korostaa valtioneuvoston kannan mukaisesti sitä, että komission tulisi laatia esitys ja tätä tukeva analyysi. Arvioissa tulee tarkastella mm. sitä, miten tavoitteen nosto voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja oikeudenmukaisesti. Ministeriön näkökulmasta keskeistä olisivat myös parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon pohjautuvat maakohtaiset ja sektorikohtaiset arviot ml. maataloutta, maankäyttöä ja metsiä koskien.

Ministeriö toteaa, että ilmastopolitiikka liittyy useaan muuhunkin politiikkalohkoon ja pitää tärkeänä, että EU:n ilmastopolitiikan valmistelua tehdään laaja-alaisesti EU:n neuvoston eri kokoonpanoissa kuten esimerkiksi maatalousneuvostossa sekä erilaisissa työryhmissä.

EU:n pitkän aikavälin strategian osalta valtioneuvosto nostaa esille 1,5 asteen tavoitteen saavuttamisen tärkeyden, joka EU:n osalta tarkoittaisi nettonollapäästötavoitteen saavuttamista vuoteen 2050 mennessä. **Ministeriö pitää keskeisenä, että keskusteltaessa ns. nettonollapäästötavoitteesta** (eli nielujen ja päästöjen tasapainosta)**, nettonieluja** (maankäyttöluokan kasvuhuonekaasujen poistumia ja päästöjä) **tulee tarkastella raportoitujen tietojen ja lukujen pohjalta, ei laskennallisten lukujen valossa**. Ministeriö toteaa, että EU:n maankäyttösektoria koskeva ns. LULUCF-asetus, ja siihen liittyvät laskentasäännöt eivät ulotu vuoden 2030 jälkeiselle ajalle.

Tämän lisäksi ministeriö pitää keskeisenä, että **keskusteltaessa nettonollapäästötavoitteesta ja mahdollisesta EU:n tavoitteesta, maankäyttösektorin nettonieluja** (päästöjä ja poistumia) **tarkastellaan jäsenmaakohtaisesti**.

Valtioneuvosto korostaa oikeudenmukaista siirtymää kohti hiilineutraaliutta ja ilmastopolitiikan ja – toimien hyväksyttävyyttä. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus tulee ottaa politiikkatoimien valmistelussa huomioon, jottei joidenkin ryhmien maksutaakka nouse kohtuuttomaksi. Ministeriö yhtyy komission arvioihin, että **mahdollisuus saavuttaa kustannustehokkaita ja toteuttamiskelpoisia päästövähennyksiä maataloudessa on rajallinen**. Päästövähennyksiä voidaan kuitenkin saavuttaa tuotannon kestävällä tehostamisella, kotieläinten jalostuksella ja ruokinnalla sekä lannankäsittelymenetelmiä tehostamalla. Maatalouteen kohdistuvien ilmastotavoitteiden tulee olla johdonmukaisia globaalin ruokaturvan ja kannattavan maatalouden toimintaedellytyksien kannalta sekä kansallisen huoltovarmuuden kannalta. Ministeriö viittaa tältä osin myös Suomen kansalliseen ilmastolakiin, jonka mukaan maataloustuotantoon liittyvässä suunnittelussa on varmistettava, että ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyvät toimet suunnitellaan ja toteutetaan niin, etteivät ne vaaranna kotimaista ruuan tuotantoa tai globaalia ruokaturvaa.

Maankäyttösektoriin ja erityisesti metsiin liittyen, ministeriö esittää huolensa siitä, että ilmastopolitiikan kautta metsätaloudelle oltaisiin asettamassa EU:ssa epätarkoituksenmukaisia tavoitteita. **Ilmastomuutoksen ongelmana on fossiilisten polttoaineiden käyttö, joten ensisijaista on näiden käytön rajoittaminen mahdollisimman nopeasti.** Maankäyttösektorin toimenpiteillä, kestävästi tuotetulla biomassalla sekä nieluilla voidaan vaikuttaa monella eri tavalla ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Globaali väestökasvu ja siirtyminen pois fossiilitaloudesta lisäävät kestävästi tuotettujen biomassojen tarvetta, mm. ruoaksi, rehuksi, kuiduksi sekä tukemaan energia-, teollisuus- sekä rakennussektorin tuotantoa. Ministeriö näkee komission tiedonannon mukaisesti, että eri keinoin voidaan kestävästi vastata biomassan lisääntyvään käyttötarpeeseen sekä samalla ylläpitää ja vahvistaa nieluja. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä maankäyttösektorin ja erityisesti metsien nieluja tulee jatkossakin tarkastella jäsenmaakohtaisesti.

Valtioneuvoston kannan mukaisesti EU:n kokonaistavoitteen noston (55 % vuoteen 2030) tuomat lisäpäästövähennykset tulisi kohdentaa pääosin päästökauppasektorille. Päästökauppasektorin, taakanjakosektorin ja LULUCF-sektorinvälisten joustojen kasvattamista tulisi harkita säädöksiä uudelleen tarkasteltaessa. Ministeriö toteaa, että maankäyttösektoria koskeva EU:n LULUCF-asetus oli Suomelle keskeinen mutta erittäin hankala neuvottelukohta. Parhaillaan arvioidaan jäsenmaiden toimittamia metsien vertailutasoja ja asetusta aletaan soveltaa vuoden 2021 alusta. On mahdollista, että Suomelta tullaan kysymään näkökantoja koskien EU:n LULUCF-asetuksen tai siihen liittyvien joustojen mahdollista avaamista. **Mikäli maankäyttösektorin**

joustoista tulisi keskustelua, ministeriö toteaa, että metsille asetettava vertailutasomenetelmä leikkaa merkittävästi metsien hoidosta syntyvää laskennallista hyötyä. Koska maankäyttösektorilta syntyvää laskennallista nieluhyötyä rajoitetaan lisäksi tiukasti taakanjakosektorille, pitäisi ministeriö ensisijaisena sitä, että metsämaan hoidosta syntyvää nettonielun määrää rajoittava 3,5 % katto laskettuna perusvuoden päästöistä (LULUCF-asetuksen artikla 8.2) poistettaisiin tai sitä nostettaisiin merkittävästi. Ministeriö arvioi, että ilman tämän kattoluvun poistoa tai merkittävää nostamista, metsien nettonielujen vahvistamiselle ei Suomen kaltaiselle vähäpäästöiselle metsäiselle jäsenmaalle syntyisi edelleenkään kannustevaikutusta EU:n ilmastopolitiikan kautta. Lisäksi ilman tuon 3,5 % kattoluvun poistoa tai merkittävää nostamista, ei LULUCF-sektorin joustoa (yksiköiden siirtoa) taakanjakosektorin tai päästökauppasektorin suuntaa olisi merkityksellistä.

Ilmastopolitiikan ja –toimien kustannustehokkuus on tärkeää ja EU:lla on tärkeä merkitys kansainvälisen ilmastopolitiikan suunnannäyttäjänä. Ministeriö suhtautuu myönteisesti siihen, että EU tarkastelisi myös kansainvälisten joustomekanismien mahdollista käyttöä. Tällöin esimerkiksi kolmansissa maissa toteutettaviin maankäyttöön, metsiin ja maatalouteen liittyvistä hankkeista syntyviä päästöyksiköitä voitaisiin kenties käyttää kansallisten tavoitteiden saavuttamiseen.